

De Kroningsedities – het avondspel – de reliekentoning

a. Belangrijkste elementen per Kroningseditie

Na het succes van de kroningsplechtigheid was deken Peeters met het idee op de proppen gekomen om de kroning alle zeven jaar feestelijk te herdenken en zo eigenlijk aan te sluiten bij de vroegere Heiligdomsvaarten. In **1897** trok de stad opnieuw een feestelijk jasje aan. Het stramien van de kroningsfeestelijkheden van 1890 werd in grote lijnen overgenomen. Na de pontificale mis, voorgegaan door de nuntius, monseigneur Rinaldini, en monseigneur Doutreloux, trok een processie van vijftig groepen uit. De Tongerse reliekenschat kreeg een centrale plaats. Enkele groepen die bijbelse taferelen uitbeeldden, zorgden voor afwisseling. Kapelaan Caïmo stond in voor de praktische organisatie. Hij had onder meer een veertigtal seminaristen uit het grootseminarie van Luik aangezocht om de relieken te dragen. Het gekroonde Mariabeeld werd gedragen door priesters uit Tongeren. De Tongerse priesters zouden dit blijven doen tot 1995. Daarna waren er te weinig Tongerse priesters. In de namiddag werden de relieken getoond, afgewisseld met muzikale ondersteuning. De feesten van 1897 waren een schot in de roos. Een massa mensen had Tongeren overspoeld om de feestelijkheden mee te maken. Verschillende kranten schreven lovende commentaren.

Vanaf **1904** lag de periode ongeveer vast. In 1897 waren de plechtigheden nog doorgegaan op de laatste zondag van augustus, maar in 1904 koos men ervoor om de datum af te stemmen op de oude heiligdomsvaartperiode, die in juli viel.

Volgens de legende was het in 1904 1100 jaar geleden dat Paus Leo III, in aanwezigheid van Karel de Grote, de kerk van Tongeren gewijd had. Deze verjaardag zou herdacht worden met een historische stoet die de kroningsprocessie vooraf ging. In de processie zelf, die uit zes delen bestond, werd de 50ste verjaring van de afkondiging van het dogma van de onbevleete ontvangenis herdacht. De processie werd afgesloten met de reliekenstoet waarin zo'n 200 priesters de Tongerse reliekenschat toonden. Er was voor deze viering een massale belangstelling. 's Zaterdags en 's zondags werden met speciale trams en treinen uit alle hoeken van de provincies Limburg en Luik en zelfs uit Nederland en Duitsland duizenden bezoekers aangevoerd. Hun aantal werd op meer dan 60.000 geschat. In de loop van de week kreeg Tongeren het bezoek van meerdere bedevaarten uit de omliggende dekenaten, maar ook uit Antwerpen, Luik, Maaseik, Sint-Truiden, Herve en Maastricht. Tot in 1953 werden soortgelijke bedevaarten ingericht.

De meest artistieke groep in de Kroningsprocessie van **1911** was die van de Zingende Maagden, die met palmen wuivend het Loflied der Engelen zongen, een indringende melodie van Edmond Jaminé, op een tekst van Pater Adriaensen. De kern van de groep werd gevormd door de weeskinderen van het hospitaal. Voor het eerst trok de processie twee achtereenvolgende zondagen uit. Na de processie volgde nog de zegen met het Heilig Sacrament op de Grote Markt. Om 14.30 uur gingen de deuren van de kerk opnieuw open voor de reliekentoning.

Na afloop van deze feesten maakte kapelaan Jan Paquay, aantekeningen in verband met de organisatie en de thematiek. Met 1904 nog in zijn achterhoofd besloot hij als volgt: "*Men heeft dit jaar kunnen bestatigen dat eene luisterrijke godsdienstige processie meer volk trekt dan alle historische stoeten die grote sommen geld kosten en meer gelijken op een cavalcade dan op eene processie.*"

Wegens de oorlogsomstandigheden waren de kroningsfeesten in 1918 niet kunnen doorgaan. De viering van **1925** stond dan ook in het teken van dankbaarheid voor de bescherming die de stad gedurende vier bange oorlogsjaren vanwege haar schutsvrouw genoten had. De processie, samengesteld uit 46 groepen, was dan ook een hulde van de hele stadsgemeenschap aan Onze-

Lieve-Vrouw Causa Nostrae Laetitia. Het Mariabeeld was getooid met een nieuwe mantel, die de Tongenaren als teken van dank hadden geschonken. Aan het eind van de processie werden de relieken voor de eerste maal gegroepeerd megedragen. Voor de reliekentoning 's namiddags werd de orde van 1911 gevolgd. Het toningsboekje zegt iets over het belang dat de gelovige gemeenschap - en vooral de kerk aan de reliekentoning hechtte: "*De tooning der relieken brengt den vroemen christen gansch het roemrijk verleden der H. Kerk in het geheugen terug hare opkomst, hare wonderbare voortplanting hare zegepraal over vervolging en dwaalleer. Zijn hart wordt diep doorgodsvrucht bewogen bij het aanschouwen en vereeren der HH. Relieken.*"

Op 20 februari **1931** werd de Onze-Lieve-Vrouwekerk door Paus Pius XI tot Basiliek verheven. De Kroningsfeesten van **1932** stonden in het teken van deze verheffing. Zo werd de processie thans geopend met de eretekens van de Basiliek : het conopeum, een half toegevouwen parasolvormige draaghemel met de pauselijke kleuren en het tintinnabulum, een zilveren bel op een draagstok, versierd met het Tongerse stadswapen en andere ornamenten. Ook de pauselijke bulle werd door een koorknaap megedragen. Een heerlijk zomerweertje begunstigde de ommevang die eenieders bewondering afdwong. Meer dan 1600 deelnemers stapten mee op in de verschillende groepen die schitterden door hun kleurrijke kledij en de weergalozе uitbeelding van de symbolische taferelen. De pontificale eucharistieviering van 10 juli werd rechtstreeks uitgezonden door de Nederlandse KRO. Jan Boon, de latere Directeur-Generaal van de Belgische Radio-Omroep zorgde voor een rechtstreekse radioreportage.

Dreigende oorlogswolken dreven al een tijdlang boven Europa, iedereen voelde het oorlogsgevaar naderen, maar in Tongeren besliste men toch om de Kroningsfeesten van 16 tot 23 juli **1939** te laten plaatsvinden. Aan de processie namen 2000 Tongenaren deel. Het werd een grootse hulde aan Maria, een gebed om vrede en samenwerking tussen de volkeren en mensen. De pontificale eucharistieviering op zondag 16 juli werd opgeluisterd met de driestemmige mis "*Da pacem*" van Arthur Meulemans. Radio Loksbergen verzorgde een rechtstreekse uitzending. Wegens het slechte weer op de tweede zondag kon de processie pas in de namiddag door de Tongerse straten trekken. Traditiegetrouw had in de namiddag de reliekentoning plaats. De toning, onderverdeeld in 7 fasen, werd onderbroken door hymnen en psalmen gezongen door de Zingende Maagden. Om de toning bij te wonen kon men mits betaling van 2 frank een plaats in de kerk laten voorbehouden.

De rijke Tongerse reliekenschat werd op 17 juli nog verrijkt. Een 800 tal Maastrichtenaren vergezelden hun deken, die de relieken van de Tongerse bisschoppen Servatius, Valentius en Candidus aan de deken van Tongeren kwamen aanbieden. Op 23 juli werden ze voor het eerst in de reliekenstoet megedragen.

Na 5 bange oorlogsjaren trok de processie in **1946** door de versierde straten als hulde - en dankbetuiging , een hooglied aan Onze - Lieve - Vrouw voor het veilig behoud en voor de bevrijding van haar stad op 8 september 1944, het feest van Maria Geboorte en het patroonsfeest van Tongeren. Onze - Lieve - Vrouw droeg een prachtige gouden mantel, een geschenk van de Tongenaren. De Tongenaren verzamelden hiervoor 63.500 frank. Beeldhouwer Van der Capellen uit Brussel had het beeld gerestaureerd en vanonder een laag gips was een glimlachend gezicht te voorschijn gekomen. Monseigneur Kerkhofs was er zo door getroffen dat hij op een foto van het beeld schreef : "*Moge Onze - Lieve - Vrouw met de glimlach steeds de oorzaak uwer blijdschap wezen.*"

De Kroningsfeesten van 1946 vielen eerder vroeg (van 7 tot 14 juli), omdat ze werden ingepast tussen de eeuwfeesten ter ere van het Heilig Sacrament in Luik en de 25-jarige Mariafeesten in Bree. Tegelijkertijd met de dankbare hulde aan Maria wilden de Tongenaren onder impuls van deken Van de Weerd ook het 700-jarig overlijden van de Heilige Lutgardis herdenken. Daarom werd na de opening nog een gedeelte ingelast waarin Sint-Lutgardis centraal stond. Leden van de Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd (VKSJ) van Hasselt, Maaseik, Velm, Hoepertingen en

Diepenbeek gaven in enkele taferelen gestalte aan het leven van Sint-Lutgardis. Voor de eerste keer werd daarom ook het oudste beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Tongeren, de Sedes Sapientiae, rondgedragen, omdat de Heilige Lutgardis als kind hiervoor moet gebeden hebben. Op zondag 14 juli volgde een tweede luisterrijke ommegang. Met speciale treinen en trams, auto's, autobussen en fietsen waren ook nu weer bezoekers uit alle hoeken van Limburg en van ver over de grenzen toegestroomd om hulde te brengen aan Onze-Lieve-Vrouw van Tongeren. Men schatte het aantal op 40.000 pelgrims.

De Kroningsfeesten van **1953** moesten alle voorgaanden in luister overtreffen. De massale deelname was alleszins opvallend : 2.300 Tongenaren op een inwonersaantal van 13.000, die vrijwillig en actief hun medewerking verleenden. Geïnspireerd door deken Van de Weerd was aan de ommegang een historisch gedeelte toegevoegd met als thema "verering van Onze - Lieve - Vrouw van Tongeren door de eeuwen heen". Het zou voorlopig de laatste maal zijn dat er een historisch element aan de processie werd toegevoegd. De buitenwijken (Buiten de Moerenpoort en Nieuw - Tongeren) lieten zich niet onbetuigd, want voor het eerst kwam de processie ook door deze wijken. Ook een nieuwigheid waren de praalwagens, die voor de eerste keer meereden. Uitzonderlijk duurden de Kroningsfeesten langer dan een week. Op de nationale feestdag, dinsdag 21 juli, werd op verzoek van de onderwijsinstellingen een derde processiedag voorzien, evenwel zonder reliekenstoet.

In **1960** werden in Tongeren een aantal wijzigingen doorgevoerd die het oude 'vaste' patroon doorbraken. Ten eerste werd er gesleuteld aan het dagprogramma. De pontificale mis werd naar de namiddag verplaatst, waarna onmiddellijk de reliekentoning volgde. Een aantal dagen van de kroningsweek kregen een bijzondere bestemming: maandag was misdienaarsdag voor Zuid-Limburg, dinsdag ziekendag voor het dekenaat Tongeren, donderdag congres van de Mariacongregaties van Limburg en zondag congres van het Marialegioen voor het Vlaamse land. Met de Kroningsfeesten van 1960 werd het stramien vastgelegd voor de volgende processies. Voortaan zou het leven van Maria, zoals het in de bijbel opgetekend staat, als basis dienen voor de samenstelling van de groepen. Enkel het leven van Maria zou in al zijn facetten uitgebeeld en tot leven gebracht worden in zang, gesproken woord en handeling.

Deze editie werd er nog een tweede nieuwigheid ingevoerd, die vandaag niet meer weg te denken is bij de Kroningsfeesten. Op dinsdagavond 19 juli voerde men voor het eerst het Kroningsspel uit, voor de toren van de basiliek. Vanuit verschillende hoeken was de vraag gekomen om "*het rijke gegeven van onze processie, dat te vlug aan de toeschouwers voorbijschuift, op een meer volledige wijze te kunnen genieten*". De opvoering was niet zozeer opgevat als een klank- en lichtspel, maar als een synthese van de processie. Vrederechter Raymond Swerts had een tekst geschreven, voornamelijk op basis van het evangelie van Lucas, die het geheel aan elkaar moest binden. Op zondag 17 juli overhandigde monseigneur Schoenmaekers, hulpbisschop van Mechelen, vóór het vertrek van de processie aan monseigneur Van Zuylen een relikwie van Sint-Lutgart, afkomstig van de kerk van Ittre in Waals-Brabant. De Luikse hulpbisschop droeg ze vervolgens over aan de pastoor van de Sint-Lutgartparochie van Tongeren.

De postconcliaire mentaliteit en het feit dat Tongeren niet de hoofdzetel van het nieuwe bisdom Hasselt geworden was, brachten voor het eerst twijfels over het al of niet voortbestaan van dergelijke processies. Voor de Tongenaren was er ook een lichtpunt : hun stadsgenoot Jozef-Maria Heusschen was tot Bisschop van Hasselt aangesteld en had voor het nieuwe bisdom "de Oorzaak Onze Blijdschap" tot patrones gekozen. De bisschop steunde de Tongerse Kroningsfeesten van **1967** door tot tweemaal toe in alle kerken van Limburg een herderlijk schrijven van zijn hand over het belang van de Tongerse feesten, te laten voorlezen. De evangelische lijn, die zeven jaar eerder was getrokken, werd nu nog strakker gevolgd. Het gevolg daarvan was dat de groepen "*Verloving van Maria*" en "*Het Volk van Israël*" geschrapt werden,

omdat ze niet expliciet in de bijbel voorkomen. Enkele choreografische elementen brachten, naast de uitbeeldingen van de taferelen wat meer actie in het geheel. Daarmee kwam men terug van het besluit om dergelijke dynamische elementen te weren, zoals in 1960 nog was gestipuleerd. In de vormgeving zette men in op een moderne look, die bijvoorbeeld in de groepen *“Maria, de Moeder van de Kerk”* en *“De verheerlijking van Maria”* duidelijk tot uiting kwam. De Kroningsfeesten van '67 werden dan toch een succes. De Gazet van Antwerpen schreef: *“Precies in de eenvoud en in het feit dat alles door eigen mensen wordt uitgeknobbeld, precies in het feit dat deze processie nog religie uitstraalt, putten de Tongerse ommegangen hun kracht en hun sterkte voor de toekomst.”*

In **1974** was de periode van twijfel alweer achter de rug. De organisatie van de Kroningsfeesten was zelfs vlotter en soepeler van de grond gekomen dan ooit. In dat jaar had in Tongeren een eerste fusie plaatsgevonden waardoor enkele processiegroepen door de dorpen gevormd werden. In de voorbereiding organiseerde men een rondgang van het genadebeeld in de Tongerse parochies. Een initiatief dat bij de volgende edities zou herhaald worden. Om de twijfel en het ongelooft, dat ook in de christen gemeenschap was binnengedrongen, in te dijen, koos men als thema voor de processie *“Maria, de gelovige”*. Het leven van Maria werd uitgebeeld in drie evenwichtige delen, die telkens een ander aspect van haar leven belichten: Maria als God-gelovige, als Christus-gelovige en als kerk-gelovige. De processie trok driemaal uit. Voor de eerste maal trok op dinsdag 9 juli een avondprocessie door de straten van de binnenstad. Het werd voor de Tongenaren een visuele verrassing. In het schijnsel van straat- en feestverlichting was het een fascinerend en toverachtig spel van licht en schaduw. De pontificale eucharistieviering, die tot hiertoe steeds de openingsplechtigheid was, werd ditmaal in de namiddag opgedragen.

De tweede fusie van 1977 zorgde ervoor dat het deelnemersaantal fiks de hoogte inging bij de Kroning van **1981**. Niet minder dan 3.300 personen stapten tussen 5 en 12 juli driemaal mee op. Het familiale karakter kwam alsmar sterker uit de verf : één familie stapte met liefst zeven gezinsleden mee op, zeven families met zes deelnemers, tweeëntwintig met vijf, achtentachtig met vier familieleden en honderdeenenvijftig gezinnen met drie leden. De Kroningsfeesten 1981 knoopten terug aan bij de eeuwenoude traditie van de heiligdomsvaarten. 600 gelovigen in gewone kledij stapten biddend mee in de ommegang als "Biddend Volk". Meerderen onder hen hielpen bij het dragen van de relieken. Het thema van deze Kroningsfeesten was *“Wat heeft Maria ons te zeggen?”*. Op die manier wilde men de zienswijze van paus Johannes-Paulus II delen, die Gods moeder als een onontbeerlijk onderdeel van onze godsdienstige beleving zag. De pontificale eucharistievieringen vonden weer plaats in de namiddag. De dinsdag en de woensdag van de Kroningsweek stonden in het teken van respectievelijk de senioren van Limburg en de zieken van Tongeren.

In **1988** waren de Kroningsfeesten uitgegroeid tot een feestelijk gebeuren, dat over meerdere weken gespreid lag, van in het voorjaar tot diep in het najaar. Het hoogtepunt bleef echter de Kroningsweek van 3 tot 10 juli. Het programma van die week en de zondagen kreeg een vaste vorm voor de volgende zevenjaarlijkse feesten : voormiddag de pontificale eucharistieviering gevolgd door de reliekentoning, namiddag de processie en 's avonds het Kroningsavondspel. Op dinsdag was er de dag van de senioren, woensdag de dag voor de Tongerse zieken en andersvaliden en donderdag de dag van de jeugd. Vanaf nu trok de processie 4 maal uit: tweemaal in de namiddag en tweemaal 's avonds. Voor de eerste maal kon de Kroningsprocessie in heel het land rechtstreeks via de televisie gevolgd worden. Het avondspel dat nu aan zijn 5de editie toe was, kende al maar meer succes. Duizenden mensen stroomden 's avonds, om 22.30u, samen op de Grote Markt om dé apotheose van hun Maria-dag in Tongeren bij te wonen. Het thema van de feesten was ditmaal : *“Maria, teken van hoop.”* In een wereld die spotte met de waarden die eeuwenlang de christelijke beschaving bepaalde en bezielde, bood Maria een veilige

houvast. In de sfeer van de overwinning van het Nederlands nationaal elftal op het Europees Voetbalkampioenschap, verantwoordde een Nederlander uit Ede zijn bewondering als volgt :
"Ik heb met mijn gezin tweemaal uw processie bewonderd. Ik mag u feliciteren met het resultaat. Laat Nederland maar warm lopen voor het Europees voetbal, maar uw stad is voor mij Europees kampioen met dit Kroningsfeest !"

1990 is geen Kroningsjaar, maar dat jaar was het precies 100 jaar geleden dat het genadebeeld gekroond werd. Deze verjaardag mocht niet onopgemerkt voorbij gaan. Daar echter pas twee jaar eerder de 14de Kroningseditie had plaatsgevonden, was het niet mogelijk om in dit jubeljaar weer Kroningsfeesten te organiseren. Graag had men de feesten op het einde van augustus willen organiseren, gezien de Kroning op 31 augustus 1890, maar hiervan werd afgestapt daar in die periode de zevenjaarlijkse heiligdomsvaart in Maastricht plaatsvond. Ter gelegenheid van dit jubeljaar werd een herdenkingspenning uitgegeven. De ene zijde toonde het embleem van 100 jaar Kroning, de andere een fragment van de kroning in 1890, zoals uitgebeeld op het glasraam in de Basiliek. Naar aanleiding van deze verjaardag ontving de Tongerse gemeenschap een schrijven van Paus Johannes-Paulus II. *"De Kroning, welke in opdracht van mijn vereerde voorganger Paus Leo XIII in 1890 heeft plaatsgevonden, is het begin geweest van de zevenjarige kroningsfeesten, die het gelukkige herstel betekenden van een eeuwenoude traditie van zevenjarige heiligdomsvaarten naar het oudste heiligdom van de Moeder Gods boven de Alpen in de oudste bisschopszetel van uw streken. .... Als voorspreekster van de mensen bij haar Zoon en als woordvoerster van haar Zoon bij de mensen is Maria "totdat de dag des Heren komt, het lichtend teken van de vaste hoop en de vertroosting van het pelgrimerende volk van God". Daarom is zij werkelijk oorzaak van onze blijdschap."*

Het kroningscomité stelde een programma samen voor de 10 daagse viering van 9 tot 19 augustus. Op zaterdag 11 augustus werd door het koor Ars Vocale het Magnificat van Bach en de Kroningsmis van Mozart uitgevoerd. Zondag vond de pontificale eucharistieviering plaats, die rechtstreeks werd uitgezonden op de Vlaamse televisie. De mis werd opgeluisterd door een voor die gelegenheid samengesteld Kroningskoor. Op 15 augustus, Maria Ten Hemel Opneming, werd het boek 100 jaar Kroning voorgesteld. Tevens werd die avond de nieuwe lichtinstallatie in de Romaanse kloostergang in gebruik genomen. In het weekend van 17 augustus werd er op de Grote Markt een groot begoniatapijt gelegd in het teken van de 100 jaar viering. Op zondag 19 augustus werd de stad in het duister gehuld. Duizenden Tongenaren trokken met begeleiding van kaarslicht al biddend en zingend door de Tongerse straten. Alzo legden ze een band met de oorsprong van de Kroningsfeesten. De eenvoud van deze viering toonde de essentie van de Kroningsfeesten : de grote verering van de Tongenaar voor Onze-Lieve-Vrouw Oorzaak Onzer Blijdschap.

In **1995** vierden de Tongenaren de laatste Kroningsfeesten van de 20ste eeuw. Als thema koos het kroningscomité *"Meer Mens Met Maria"*. Ook ditmaal namen duizenden Tongenaren actief deel aan de Kroningsprocessie en het Kroningsavondspel. *"Een feest voor alle Tongenaren"* titelde Het Belang van Limburg over twee bladzijden op 10 juli. Ook de ondertitels logen er niet om : *"jong en oud in Ambiorixstad bewijzen kracht van Kroningsfeesten"*, en *"Ondanks hitte trekken bezoekers uit heel de Euregio naar Tongeren"*. Op dinsdagnamiddag 11 juli omstreeks 16 uur teisterden zware onweders Zuid-Limburg. Eén van de lichttorens van het avondspel begaf het. Maar ondanks dat er meerdere kelders in Tongeren waren ondergelopen begaven de 3500 deelnemers om 18.30 uur zich naar de vertrekplaats en trok de avondprocessie door de Tongerse straten en vond nadien het avondspel plaats op de Grote Markt. Bij deze Kroning schreef Piet Swerts, Tongenaar en Koningin Elisabethwestrijd laureaat speciaal een Kroningsmis: *"missa semplice"*. De Kroningsfeesten 1995 werden definitief afgesloten op zondag 1 oktober toen duizenden Tongenaren mee opstapten in een Lichtprocessie. Iedere deelnemer ontving een kaars. Gedurende de Lichtprocessie en de daarop aansluitende apotheose op de Grote Markt, was het stadscentrum in het duister gezet, zodat de duizenden kaarsen voor een speciale sfeer

zorgden. Het Kroningscomité ontving heel wat felicitaties voor de geslaagde Koning '95, zoals deze : *“Ik was één van de zeer tevreden aanwezigen bij de Tongerse kroningsfeesten. Proficiat! Dat dit in deze tijd nog mogelijk is, geweldig ! ... Het was een krachtig pleidooi voor meer solidariteit, meer hoop, meer vertrouwen, meer menselijkheid, in een tijd die ons soms ernstig verontrust. Het kan anders. In Tongeren hebben ze het ons geleerd.”*

De eerste kroningsfeesten van de 21ste eeuw in **2002** kende een enorm grote opkomst. Voor de eerste maal in de geschiedenis van de Kroningsfeesten mochten de Tongenaren een lid van de koninklijke familie verwelkomen. Prins Filip en Prinses Mathilde woonden de eerste processiedag bij. “Maria, Oorzaak Onzer Blijdschap” was het thema van deze Kroningseditie. Met het gebruiken van de titel van het Tongerse genadebeeld, wilde het Kroningscomité bij het begin van een nieuwe eeuw verwijzen naar de oorsprong van de Kroningsfeesten. De kroningsweek van 7 tot 14 juli was op het zelfde stramien opgebouwd als in 1995. Met meer dan 3000 deelnemers blijft de Kroningsprocessie de grootste processie van België. De reacties na de feestweek bekleemtoonden niet zozeer de zang of de choreografie of kledij maar vooral de wijze waarop de Tongenaren gestalte gaven aan de processie en het avondspel. Dat sprak de honderdduizenden bezoekers het meest aan. De Kroningseditie 2002 werd op 21 september afgesloten met een Lichtprocessie.

In **2009** was het Koningsthema “Eén rond Maria”. Het Kroningscomité koos dit thema omdat *“Maria steeds gekend is als een figuur die vele mensen rond zich verzamelt, hen de weg wijst naar haar zoon Jezus, eerbied heeft voor ieders eigenheid, en aandacht voor eenheid en samen-leven. Het eenvoudige getuigenis van de figuur van Maria, die de Groot-Tongeren om de zeven jaar uitbeelden in de Kroningsfeesten kan bijdragen tot een beter samen-leven in onze hedendaagse maatschappij”*. Ter gelegenheid van deze Kroningsfeesten werd er een nieuwe Kroningsmis geschreven door Kurt Bikkembergs: “Missa Festis Coronaminis B.M.V.”. De combinatie van orgel en accordeon zorgde voor verrassende muzikale klanken. Deze pontificale eucharistieviering werd rechtstreeks uitgezonden door de Vlaamse televisie. Sinds 1988 is dit trouwens elke Kroningseditie het geval. Door de aanhoudende regen diende het avondspel van de eerste zondag 5 juli stop gezet te worden. De weergoden waren de zeventiende kroningsfeesten niet echt goed gezind, want ook tijdens de laatste Kroningsprocessie op zondag 12 juli moesten de deelnemers afrekenen met een hevige plensbui. Niemand van de meer dan 3000 deelnemers dacht er ook maar aan om uit de processie te stappen. Deze inzet en overtuiging straalde af op de toeschouwers die eveneens de regen trotseerden. Een kwartiertje later was de regenbui voorbij en kwam de zon weer te voorschijn. Bij de afsluiting van de tweede Kroningsprocessie op dinsdagavond 7 juli, in een overvolle Basiliek, vertelde monseigneur Hoogmartens, Bisschop van Hasselt, dat hij de dag daarvoor een fax ontvangen had van paus Benedixtus XVI die bestemd was voor de Kroningsfeesten. De paus verleende zijn Apostolische Zegen aan alle gelovigen van het bisdom, de bedevaarders die die dagen naar Tongeren kwamen, en aan alle deelnemers aan de verschillende initiatieven en vieringen die in Tongeren plaatsvonden. Ook ditmaal werden de Kroningsfeesten afgesloten met een Lichtprocessie op zaterdagavond 26 september. Nieuw was dat er die dag een pelgrimage van Maastricht naar Tongeren plaatsvond. Het dekenaat Tongeren wil hiermee terug aanknopen bij de vroegere talrijke pelgrimages naar Onze –Lieve-Vrouw Oorzaak Onzer Blijdschap.

b. Het Kroningsavondspel : de processie ten tonele

Reeds na enkele Kroningsedities voelde men aan dat bij de rondgang van de Kroningsprocessie al dat moois slechts deels aan de toeschouwers kon getoond worden. De oorzaak was bij iedereen gekend. Het is een euvel eigen aan elke processie. Het is een geheel van sprekende zingende groepen die voortschrijden en voorbijgaan aan een stilstaand publiek. Het grootste gedeelte van die teksten en liederen, die speciaal voor deze processie geschreven zijn, gaan verloren en het uitgebreide tafereel wordt soms niet eens of nauwelijks gezien.

Met deze bedenkingen in het achterhoofd werd bij de voorbereiding van de Kroningsfeesten in 1960 gedacht aan een "soort spel". De verschillende tafereelen door de processiegroepen uitgebeeld, zouden op een groot podium "gespeeld" worden, zodat alles van het eerste tot het laatste woord en alles van de liederen kon beluisterd worden. Kleren, choreografie, muziek en tekst zouden nu ten volle tot hun recht kunnen komen.

Als locatie werd gekozen voor de Grote Markt. De statische basiliektoeren met rechts het mooie stadhuis en tegenover het podium de fier en stoer toekijkende Ambiorix vormden het decor. De reacties van de pers bij de eerste opvoering in 1960 waren dan ook lovend. Bij de volgende edities werd steeds weer gezocht naar nieuwe technieken en mogelijkheden om dit avondspel nog meer tot zijn recht te laten komen.

Het laatste avondspel tot op heden werd vertoond op zondag 12 juli 2009. De toeloop voor de Kroningsprocessie én voor het avondspel was overweldigend. Alhoewel het avondspel pas om 22.30u stipt begon waren er reeds om 19.00u pelgrims en toeristen die op de Grote Markt een plaats zochten om zo goed mogelijk het prachtige gebeuren te kunnen bijwonen. Het Kroningsavondspel is vandaag onafscheidelijk verbonden met de Kroningsfeesten. Het wordt sinds 1995 telkens viermaal opgevoerd: op zondag , dinsdag , vrijdag en zondag, telkens van 22.30 uur tot 24.00 uur. 3.000 figuranten laten de toeschouwer het leven van Maria meebeleven in een rijke wisseling van klank en licht. Dit Kroningsspel vertelt het leven van Maria, de Moeder van Jezus, en mondt uit in een onvergetelijke apotheose wanneer het Genadebeeld van uit de Basiliek gedragen en bezongen wordt door honderden figuranten en duizenden toeschouwers.

c. De reliekentoning

Door de eeuwen heen werden aan de basiliek kostbare voorwerpen ten geschenke gegeven. Die talrijke kunstschaten blijven bewaard in de schatkamer. Hoewel tijdens de brand van 1677 veel verloren ging, kan de Tongerse Schat er zich op beroemen de belangrijkste kerkelijke kunstverzameling van het land te bezitten.

Vanaf de 14de eeuw werden om de zeven jaar de relieken, vanaf de woensdag na het feest van Onze-Lieve-Vrouw -bezoeking op 2 juli gedurende 16 dagen getoond aan de pelgrims die op heiligdomsvaart kwamen. Het was vermoedelijk Rodolf van den Beek die in 1390 voor de eerste maal de zevenjaarlijkse tentoonstelling van de relieken organiseerde. Dit gebeurde vanaf de middengaanderij van de toren. In 1608 werd de datum van de heiligdomsvaart gewijzigd. De begindatum werd 11 juli, de toningen duurden veertien dagen en werden besloten met een plechtige processie waarbij de relieken rond de kerk werden gedragen. De laatste heiligdomsvaart vond plaats in 1790. De Franse bezetter liet nadien geen reliekentoning meer toe.

In de heiligdomsvaart werden de reliekenschrijnen en reliekhouders, die in de loop der eeuwen aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk werden geschonken, meegedragen. In de Kroningsprocessie worden ook meerdere relieken meegedragen. Zij worden omringd door het Biddend Volk. Op deze wijze leggen wij de band tussen de voorgangers in het geloof door de eeuwen heen en de huidige geloofsgemeenschap.

Tijdens de kroningsweek vinden op de zondagen en op dinsdag een reliekentoning plaats. Hiermee wordt ook verwezen naar de vroegere heiligdomsvaarten. De relieken die getoond en meegedragen worden kan men in vier groepen onderscheiden :

A. De relieken van de eerste Tongerse bisschoppen en geloofsverkondigers

- Een borstbeeld van Sint-Maternus
- Een borstbeeld van Sint-Servatius
- Een armvormige reliekhouder in zilver van Sint-Maternus
- Een armvormige reliekhouder in zilver van Sint-Laurentius
- De bisschopsstaf van Sint-Maternus
- Het Schrijn van de Tongerse Bisschoppen
- Een monstrans met relieken van Sint-Bonifatius

- Beeldje met reliekhouder van Sint-Kristoffel
  - Het Schrijn van de Martelaren van Trier
- B. De relieken van de heilige maagden en martelaressen
- Borstbeelden met relieken van de heilige Pinosa en de heilige Olivia
  - Borstbeelden met relieken van de heilige Philadelphia en van de Elfdruizend Maagden
  - Reliekmonstrans van de heilige Philomena
  - Reliekmonstrans van de heilige Gertrudis
  - Reliekmonstrans van de heilige Ursula
  - Reliekhouder – beeldje van de heilige Catharina van Alexandrië
  - Hoorn van de heilige Lutgardis
  - Grote reliek van de heilige Lutgardis
- C. De relieken van de apostelen en bloedverwanten van de Heer
- Reliekenhouder – beeldje van de heilige Jakobus de Meerdere
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Johannes Evangelist
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Petrus
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Simon
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Andreas
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Matthias
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Stefanus
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Anna
  - Reliekenhouder – beeldje van de heilige Johannes de Doper
  - Reliekenhouder – beeldje van de Moeder Gods
  - Reliekmonstrans van Onze-Lieve-Vrouw
  - Houten triptiek met sluier van Onze-Lieve-Vrouw
- D. De relieken van het Heilig Kruis
- Beeld van de heilige Helena : het torentje bevat de relieken van het heilig Kruis en het heilig graf
  - Beeld van de Zaligmaker met relieken van het heilig kruis, van de kolom der geseling en van het heilig Graf
  - Een kristallen kruis met relieken van het Kruis van onze Heer Jezus
  - De grote reliek van het heilig Kruis van onze Heer Jezus. Deze sluitbare reliektafel uit de 12de eeuw bevat onder bergkristal een groot stuk van het heilig Kruis.